

Η Ελπίδα σε Κρίση

Κουλτούρα και Τέχνη στην εποχή της παγκοσμιοποίησης

Ο Ζωγράφος και συγγραφέας Γιώργος Μιχελακάκης (φωτό: Γιάννης Δραμιτινός)

Κεφάλαιο δεύτερο

Η περίοδος της ελπίδας και η αναζήτηση της τάξης στην εποχή και το έργο του Αλέκου Δούκα

Ο Αλέκος Δούκας στην Αυστραλία / Κάτω από ξένους ουρανούς – Η ανάλυση του έργου

Τρίτο μέρος – Η στράτευση

Οι Έλληνες μαγαζάτορες του Drysdale είναι ιδωμένοι με τη ματιά του μεταπολεμικού βρετανού, ο οποίος αποδέχεται πια τον έλληνα επιχειρηματία ως λειτουργικό στοιχείο της ταξικής κοινωνίας. Να τι λέει ο ίδιος σε γράμματά του προς τον φίλο του Sir Keith Murdoch, στις 10 Ιανουαρίου του 1952: "It's a curious fact that the alien Greek café keeper has become a symbol of the Australian country town - whenever one goes out west there is always "The Dagoes" to eat in". Και παρακάτω τελειώνει έτσι: "All these people go to make a nation, they are part of the future".

Αυτή την αποδοχή του οικονομικού ρόλου του μετανάστη μέσα στην ταξική κοινωνία, αν ο ζωγράφος την αποδέχεται και στέκεται με συμπάθεια κοντά σε αυτούς τους ανθρώπους, ο λογοτέχνης δεν την αποδέχεται και δυστροπεί. Ο Δούκας, μη αποδεχόμενος αυτόν τον παθητικό ρόλο του έλληνα επιχειρηματία μέσα στο οικονομικό σύστημα, δυστροπεί και γίνεται επιθετικός, χρησιμοποιώντας έναν λόγο πιο σχηματικό, πιο μαύρο-άσπρο, στην απόδοση της ταξικής κοινωνίας και των παραγόντων που την συνθέτουν. Ο ζωγράφος ως γόνος βρετανών μεγαλοκτηματιών στην Αυστραλία, που αποδέχεται την κληρονομημένη κοινωνική του θέση, δεν θα πάει πιο πέρα από την αναγνώριση και ανάδειξη του ρόλου της θέσης των ελλήνων ιδιοκτητών μαγαζιών στην αυστραλιανή κοινωνία. Αντίθετα ο συγγραφέας, ζώντας ο ίδιος στο «υπόγειο» της ελληνικής «ομογένειας» αν και μαγαζάτορας ο ίδιος, αλλά με τα διδάγματα της αλληλεγγύης στο αίμα του, που του την μετέδωσε η συναναστροφή με τους εργάτες συντρόφους του στην επαρχία, δεν θα αφήσει τον ήρωά του Στράτη Μούρτζο στην αναζήτηση του κομφορμισμού, σε μια ψεύτικη ασφάλεια που θα μπορούσε να τον αφανίσει ως άνθρωπο, αντίθετα θα οδηγήσει τον ήρωά του Στράτη Μούρτζο στην πολιτικοποίηση. Όσο και αν ο Drysdale και ο Δούκας κρίνουν διαφορετικά τον Έλληνα μαγαζάτορα, όμως και οι δύο μας λένε κάτι από τραυματική εμπειρία της ταξικής απώθησης στα εσώψυχα των μεταναστών. Κάτι που αποφεύγουν να κάνουν οι ιστορικοί της μετανάστευσης, καθώς αναζητώντας να

Russell Drysdale, Joe

αποτυπώσουν δραστηριότητες με κύρος για να τις μετατρέψουν σε πολιτικό και πολιτισμικό κεφάλαιο, γεμίζουν τα βιβλία τους με αφηγήσεις και φωτογραφίες επιτυχημένων καταστηματάρχων και επιχειρηματιών, οι οποίοι ποζάρουν με το επαγγελματικό τους χαμόγελο μπροστά από τις ιδιοκτησίες τους. Αντίθετα ο ήρωας του Α. Δούκα ο Στράτης Μούρτζος στο Κάτω από ξένους ουρανούς, δεν θα χαθεί μέσα στην μαύρη τρύπα των ψυχικών ανασφαλειών που υποβιβάζουν τον άνθρωπο. Θα οδηγηθεί από τον συγγραφέα στην πολιτικοποίηση και στον αγώνα. Θα είναι ένας αγώνας, που εμπεριέχει την ελπίδα για έναν καλύτερο κόσμο που πρέπει να έλθει. Και θα είναι μια πολιτικοποίηση και ένας αγώνας κάτι σαν θρησκευτική στάση, μια και πιστεύει ακράδαντα στην εξέλιξη προς ανώτερες μορφές, ως αναπόφευκτο φυσικό νόμο.

Ο Στράτης Μούρτζος διακατέχεται από την ακλόνητη πίστη, πως λειτουργούν: «οι ίδιοι άτεγκτοι κι' αλύγιστοι νόμοι, που διακυβερνάνε το σύμπαν στην γενικότητα. Όπως ένα γερασμένο ουράνιο σώμα αυτοκαταστρέφεται από τις εσωτερικές αντινομίες του κι' από την ύλη του θα αρχίσει μια νέα δημιουργία, το ίδιο και μια γερασμένη κοινωνία, και το σύστημα της, οικονομικό,

κοινωνικό, πολιτικό, φεύγουν στην αφάνεια, απ' ου πρωτύτερα ρίξουνε το σπόρο, που απ' αυτόν θ' αναπτυχθεί ο διάδοχος και συνεχιστής της Ζωής σε ανώτερη στάθμη». Η πίστη αυτή ανθεί ως ελπίδα της αναμονής για την αλλαγή. Βέβαια αυτή η πίστη του Στράτη για την αλλαγή που έρχεται, συνοδεύεται με τη θέληση να αγωνιστεί για να επισπεύσει, ή τουλάχιστον για να συμπορευτεί με την αλλαγή:

«Ο Στράτης, ο ανεργάμιστος, ο πλανόδιος, η στρογγυλή κροκάλα, που ξέφυγε για χρόνια ευθύνες οικογενειακές και ευθύνες κοινωνικές, βρήκε στο τέλος, ένα σκοπό στη ζωή του. Δεν βούρκωνε τώρα, όταν αντίκριζε παιδάκια να πεινάνε, ξυπόλτα, ή γέρους απόμαχους που ανασκαλεύανε τα καλάθια των δρόμων, ζώντας λίγες ξερές κρούστες σάντουιτς, να φάνε. Δεν στεκόταν πιά μέσα στη νύχια, ν' ακουμπά πάνω σ' ένα μπαλλάρι και να κλαίγει σαν κοριτσόπουλο και να θεωρεί τον εαυτό του, μιαν αποτυχημένη ζωή. Η Ζωή, σκληρή επιτακτική κι' ανελέητη, τον καλούσε με την αυστηρή της φωνή, να πάρει το μικρό, ασήμαντο πόστο του, μέσα στο μεγάλο, γενικό σχέδιό της».

Η συνέχεια την άλλη Παρασκευή

Όσο και αν ο Drysdale και ο Δούκας κρίνουν διαφορετικά τον Έλληνα μαγαζάτορα, όμως και οι δύο μας λένε κάτι από τραυματική εμπειρία της ταξικής απώθησης στα εσώψυχα των μεταναστών.